

ART +
DESIGN

EDITORIAL	6	Gabriel-Decebal Cojoc	D•FUSION (design fusion) Sinteză și evoluții actuale în designul românesc D•FUSION (design fusion) Synthesis and current evolutions in Romanian design
DOSAR ARTĂ ȘI DESIGN	14	Mirela Duculescu	Schița unei istorii curajoase: de la Forme Industriale la Design în România socialistă (1969–1989) Outline of a Courageous History: From Industrial Forms to Design in Socialist Romania (1969–1989)
DOSSIER ART AND DESIGN	30	Cristina Sabău	Design de produs în România după 1990. Aspecte relevante Romanian Product Design After 1990. Some Relevant Aspects
	36	Radu Teodorescu	Design 30 Design 30 Designerii români din diaspora Romanian Designers from the Diaspora
	40	Dieter Penteliuc-Cotoșman	Sincronii și diacronii ale învățământului superior de design timișorean (1991–2019) Synchronicities and Diachronicities of Higher Education in Timisoara (1991–2019)
	46	Cristina Sabău	Un profesor cu viziune: Alexandru Călinescu-Arghira A Professor With a Vision: Alexandru Călinescu-Arghira
	50	Ioana Sanda Avram	„Scientry” (Science & Poetry) of (Fore)Sight. Viitorul – întâmplat deja "Scientry". (Science & Poetry) of (Fore)Sight. The Future – As It Happens
	56	Cristina Sabău	Când pasiunea se contopește cu profesia: Marcel Klamer When Passion and Profession are One. Marcel Kramer
	62	Monica Crânganu	Parteneriatul = deschiderea, curiozitatea, încrederea, răbdarea. Interviu cu Andrei Borțun, CEO The Institute Collaboration = Openness, Curiosity, Trust, Patience. An Interview with Andrei Bortun, CEO The Institute
	68	Valentina Buzămurgă	Assamblage – Școala de bijuterie contemporană: scurt istoric Assamblage – The School of Contemporary Jewelry: A Short Overview
	72	Simona Stanciu	Despre design – un periplu personal de la student la profesor On Design – a Personal Periplus from Teacher to Apprentice
	76	Radu Comșa	Hide & Help. Despre sustenabilitate și camuflaj în design, într-o dizertație exemplară Hide & Help. On Sustainability and Camouflage in Design, in an Exemplary Thesis
PORTOFOLII DE ARTIST	82	Carla Szabo	
ARTIST PORTFOLIOS	86	Mihnea Ghilduș	
	92	Simina Filat	
	98	Bianca Georgescu	
	100	Cristian Samfira	
	104	Maria Meleca	
EXPOZIȚII ÎN ROMÂNIA	108	Mirela Duculescu Cristina Sabău	50 Design UNArte. O istorie vizuală a școlii de la București (1969–2019). Argument 50 Design UNArte: A Visual History of the Bucharest School (1969–2019). Forward
EXHIBITIONS IN ROMANIA	116		Paul Bortnovski: Arhitect. Scenograf. Profesor Paul Bortnovski: Architect. Stage Director. Professor
	117	Gabriela Robeci	subREAL. Serving Art Again subREAL. Serving Art Again
	120	Călin Stegorean	Centrul de la Cluj. De interes! Of interest! The Center of Interest in Cluj

EXPOZIȚII ÎN ROMÂNIA	124		Mapping Beauty. Cartografia frumuseții → Corpul uman în bijuteria contemporană Mapping Beauty. Cartography of Beauty → The Human Body in Contemporary Jewelry
EXHIBITIONS IN ROMANIA	126	Mălina Ionescu	Lay me down across the lines Lay me down across the lines
	130	Adina Mocanu	Ștefan Radu Crețu, creaturi necunoscute și habitatul lor. Cu interpolări de Victoria Dejaco Ștefan Radu Crețu, Unknown Creatures and Their Habitat. With Interpolations by Victoria Dejaco
	134	Cristian Nae	Ana Adam. Experiențe ale intimității Ana Adam. Experiences of Intimacy
	138	Maria Zintz	Ingo Glass, György Jovián. Constructiv – Distructiv Ingo Glass, György Jovián. Constructive – Destructive
	142	Ramona Novicov	Magdalena Abakanowicz
EXPOZIȚII INTERNAȚIONALE	148		New Nature. Pavilionul Național al României la EXPO 2020 Dubai NEW NATURE. Romania's National Pavilion at the 2020 Dubai EXPO
EXHIBITIONS ABROAD	154	Monica Crânganu	Bienala de Design de la Londra 2020 London Design Biennale 2020
	156	Anne-Lou Vicente	Decebal Scriba. Passages Decebal Scriba. Passages
	160	Răzvan Boar	Mitologii (și ziduri) Mythologies (and Walls)
	164	Ramona Novicov	Marie Lavie. Călătorie la capătul cerului Marie Lavie. Journey to the End of the Circle
RECREATIONAL OUTRAGE	169	Daria Nedelcu	A Way Out: Centrul Artelor Vizuale Multimedia A Way Out: Centrul Artelor Vizuale Multimedia
CENTRUL ARTELOR VIZUALE MULTIMEDIA	178	Horațiu Lipot	1500 Minutes Before The Deadline 1500 Minutes Before The Deadline
	182	Ioana Marșic	Hard Tissue Hard Tissue
	183	Lucian Hrisav	Compulsory Option Compulsory Option
RETROSPECTIVĂ CAV CAV RETROSPECTIVE	188	Bogdan Teodorescu	Un cal pierdut – SIBI A Lost Horse – SIBI
	189	Horațiu Lipot	D î i b î z g â i b â z g â i d î z b â l – Christian Roncea D î i b î z g â i b â z g â i d î z b â l – Christian Roncea
	191	Dan Lazea	Disfuncțional – Laurian Popa Dysfunctional – Laurian Popa
	193	Elvira Lupșa	Raw Matter – Lost.Optics Raw Matter – Lost.Optics
	195	Miriam Laura Leonardi	Delivery – Ștefan Tănase Delivery – Ștefan Tănase
IN MEMORIAM	198	Adrian Guță	Gheorghe Vida (1946–2019)
RECENZII DE CARTE BOOK REVIEWS	202	Călin Boto	My Mother Laughs de Chantal Akerman My Mother Laughs by Chantal Akerman
FRAGMENTE DIN REVISTA–ARTA ONLINE	206		
EXCERPTS FROM REVISTA–ARTA ONLINE			
INFO ART	214		
COLABORATORI CONTRIBUTORS	228		

Text
Gabriel-Decebal Cojoc

Text

Există o frumoasă similitudine de structură între relația Artă – Design și dubla spirală din ADN-ul nostru. O evoluție paradoxală, desfășurată în paralel și în interdependență în același timp. O dinamică de sinteză, în care vedem elemente ce vin în contact, se combină, se unesc prin punți și formează astfel structuri noi, complexe. Este etapa de asamblare sau momentul de Fuziune. Urmează apoi un proces de dispersie, când elementele se depărtează, având parcă nevoie de un recul pentru a analiza rezultatul sau nou creata imagine de ansamblu. Este etapa de Difuzie, un flux de particule, o amestecare treptată, omogenizare, iar apoi, trecerea la un alt nivel. Mediul creativității și al ideilor, evident fluid, este și mediul de dezvoltare al designului, unde, exact ca într-un amestec chimic, legăturile se fac și se desfac prin afinități sau schimburi de valori energetice între părți.

Dacă ne imaginăm designul românesc, așa cum spuneam, evoluând în timp ca o spirală ADN, împletit cu o altă spirală, cea a artei românești, într-o rețea identitară, vom observa la un moment dat un nod important, un moment de fuziune. Este anul 1969, anul înființării, la București, a primei secții de învățământ superior de design în România. Așa cum povestea unul din fondatorii acestei secții, prof. univ. Vladimir Șetran, acceptarea de către oficialitățile vremii a designului ca obiect de studiu a fost un proces lung și anevoios, iar decizia de înființare a secției la "Arte" în detrimentul "Arhitecturii" și "Politehnicii", ambele institute de învățământ superior de prestigiu, a fost una foarte disputată. În final, ceea ce a contat, faptul care a înclinat balanța, a fost că la "Arte" era locul în care se studia cu precădere "Omul".

Așa am putea spune, foarte pe scurt, că a început povestea învățământului de design în România, la București, în cadrul Institutului de Arte Plastice "Nicolae Grigorescu", odată cu acordul de înființare a secției de forme industriale. Această fuziune, între preocupările pentru o instruire superioară necesară industriei, pe de o parte, și educația vocațională specifică artelor, pe de alta, fost o consecință firească a unor preocupări de ordin economic din acea perioadă, dar și a unor evoluții anterioare favorabile.

Evenimentul major de sărbătorire a acestei jumătăți de secol parcurse de la înființarea primei secții de învățământ superior de design din România – *50 Design UNArte: o istorie vizuală a școlii de la București (1969–2019)* – a fost organizat de Universitatea Națională de Arte București în colaborare cu Muzeul Național de Artă al României. Expoziția, care s-a deschis pe 24 octombrie, și-a propus "să scoată la lumină pentru prima dată o istorie tânără și ambițioasă a învățământului superior de design de la Universitatea Națională de Arte București din perioada 1969–2019. Modelată ca un jurnal de proces educațional, aceasta concentrează o prezentare stratificată a istoriei designului din

D•FUSION (design fusion)

Sinteză și evoluții actuale în designul românesc

Referințe

Notă

România, referindu-se la pașii făcuți în anii '60 – prin întemeierea secției de *forme industriale*, la schimbările accelerate după 1989 și finalizându-se cu istoria sa foarte recentă". Echipa de organizare a expoziției a fost constituită din Dinu Dumbrăvician, coordonator proiect; Mirela Duculescu și Cristina Sabău, curatoare; Radu Manelici și Roland Kunst, design expoziție. Evenimentul a creat emulație și a reușit să aducă laolaltă comunitatea designerilor profesioniști, foști colegi de școală deveniți acum colegi de breaslă, studenți, absolvenți din toate promoțiile, și desigur corpul profesoral al Universității Naționale de Arte din București.

Un alt eveniment important, legat de această aniversare, a avut loc de această dată, la Sala Rotondă a Teatrului Național București, unde publicul român a avut ocazia să se întâlnească – pentru prima oară într-un spațiu expozițional – cu opera arhitectului scenograf Paul Bortnovski. Pe pereții sălii au fost prezentate schițele originale de scenografie și arhitectură, iar în centrul spațiului de expoziție, a fost reconstituit la scara 1/1, atelierul său de lucru. La titlul evenimentului "Paul Bortnovski: arhitect. scenograf. profesor." am putea adăuga, cu respect, "vizionar. inițiator. fondator...", alte cuvinte care se asociază ușor cu acest nume. Nume care, alături de cele ale pictorilor Ion Bitzan și Vladimir Șetran, vor rămâne strâns legate de începuturile școlii românești de design.

Coincidență fericită sau nu, înființarea secției de *forme industriale* la București, se întâmpla exact la 5o de ani de la înființarea la Weimar, în 1919, a școlii germane Bauhaus, instituție care a activat o perioadă relativ scurtă, dar care, prin reprezentanții ei, a pus bazele unei mișcări ce avea să devină foarte influentă în anii ce au urmat și ale cărei principii și metode sunt și acum, la 100 de ani, încă studiate și utilizate de creatorii din domeniul larg al designului, arhitecturii și artelor vizuale. Începuturile designului sunt legate strâns de această mișcarea artistică, mulți creatori, fie ei artiști, arhitecți sau teoreticieni, au rezonat la ideile generate de Bauhaus și au realizat puterea de transformare a designului, eficiența acestuia și influența pozitivă asupra mediului social și calității vieții.

Chiar dacă designul, raportat la artă, are doar o istorie recentă, dacă analizăm începuturile și evoluțiile ulterioare în arhitectură, mobilier, decorațiuni interioare, vestimentație sau comunicațiilor vizuale, vom observa o foarte strânsă legătură cu arta și cu evoluția acesteia. Este interesant totuși că această împletire între artă și industrie sau producția de serie, specifică designului, o regăsim încă din antichitate, unde cuvântul grecesc τέχνη, *techne*, "artă, meșteșug, pricepere", desemna ideea de lucru sau acțiune bine făcută. Astfel putem să înțelegem mai bine, la modul general desigur, designul ca preocupare umană și proces. *Un proces*

Translated by
Daniel Clinci

Text

Referințe

Text

There is a beautiful structural similarity between the Art–Design relationship and the double helix of our DNA; a paradoxical evolution that unfolded in parallel and simultaneously in interdependence; a synthesis dynamics in which we can see elements that come into contact, are combined and are united by bridges, thus forming new complex structures. There is the assembly stage or the Fusion moment. Subsequently, there is a process of dispersion, when the elements get further away from one another, seemingly needing recoil to analyze the result or the newly created bigger picture. There is the Diffusion stage, a particle flux, a gradual mixture and homogenization; then, the passage to another level. The environment of creativity and ideas, obviously fluid, is also the environment in which design is developed, where, exactly like a chemical mixture, links are being done and undone through affinities and exchange of energy values between parties.

If we imagine Romanian design, as I was saying, like an evolution in time similar to the DNA helix, entangled with another spiral, the one of Romanian art in an identity network, we will notice at some point an important node, a moment of fusion. It is the year 1969, the year in which the first department for higher education in design was founded in Bucharest. As one of the founders of this department, prof. Vladimir Șetran, remembers, the acceptance of design as a research topic by the officials of those times was a long and difficult process, and the decision to create the department at “Arts” and not at “Architecture” or “Polytechnics,” both being very prestigious higher education institutes, was very contested. Finally, what mattered and what tipped the scales was the fact that “Arts” was the place where “Man” was studied.

We can briefly say that this is how the story of Romanian design education started: in Bucharest, at the “Nicolae Grigorescu” Institute for Plastic Arts, when the department for *industrial forms* was established. This fusion between the preoccupation for higher training needed by the industrial field, on the one hand, and the vocational education in arts, on the other hand, was a natural consequence of some economic preoccupations during those times, but also of some previous favorable evolutions.

The major event for celebrating this half a century from the establishment of the first higher education department of design in Romania – “50 Design UNArte: a visual history of the Bucharest school (1969–2019)” – was organized by the National Arts University in Bucharest in cooperation with the Romanian National Arts Museum; it opened on October 24 and wanted to “reveal for the first time a young and ambitious history of design at the Bucharest National Arts University between 1969 and 2019. Modeled as

D•FUSION (design fusion)

Synthesis and current evolutions in Romanian design

Referințe

Text

a diary of an educational process, it concentrates a stratified presentation of Romanian design history, referring to its beginnings in the ’60s – through the establishment of the *industrial forms* department, to the accelerated changes after 1989, and ending with its very recent history.” The team that organized the exhibit consisted in Dinu Dumbrăvician, project coordinator; Mirela Duculescu and Cristina Sabău, curators; Radu Manelici and Roland Kunst, exhibition design. The event created some emulation and managed to bring together the community of professional designers, ex-school colleagues who are now professionals, students, graduates from all the promotions and, of course, the teachers from the National Arts University of Bucharest.

Another important event related to this anniversary took place in the Round Room of the Bucharest National Theater, where the Romanian public had the chance to meet – for the first time in the space of an exhibition – the works of architect-scenographer Paul Bortnovski. Original architectural and scenographic drafts were exhibited on the walls, and in the center of the room his workshop was reconstituted on a scale of 1/1. We might as well respectfully add to the title of the event, “Paul Bortnovski: architect, scenographer, teacher,” “visionary, initiator, founder,” other words that are easily associated with his name; a name which, together with painters Ion Bitzan and Vladimir Șetran, is closely linked with the beginning of the Romanian school for design.

A fortunate coincidence or not, the establishment of the department of *industrial forms* in Bucharest happened exactly 50 years after the establishment of the German Bauhaus school in Weimar, in 1919, an institution that was relatively short-lived, but which, through its representatives, founded a movement that was to become very influential in the following years and whose principles and methods are even now, a century later, still studied and used by the creators in the wider field of design, architecture and visual arts. The beginnings of design are closely linked to this artistic movement; many creators, artists, architects or theoreticians, have resonated with the Bauhaus ideas and realized the transformative power of design, its efficiency and the positive influence on the social environment and quality of life.

Even if design, in comparison with art, has only a recent history, if we analyze the beginnings and further evolutions in architecture, furniture, interior decorations, clothing and visual communication, we will notice a very close link with art and its evolution. It is interesting that this entanglement between art and industry or serial production particular to design can be traced back to antiquity, when the Greek word *techne*, “art, craft, skill,” referred to the idea of a well-made thing or action. *An active process of formation* – the

Anul 2019 marchează aniversarea a jumătate de secol de la nașterea primei forme de învățământ superior de design din România. Acest demers a deschis drumul absolvenților de design către exercitarea controlată a profesiei (în condiții restrictive impuse de ideologia partidului comunist și economia centralizată axată pe industria grea), încercări de coagulare a breslei și de creare a unei identități profesionale, chiar (auto)poziționarea, prin încercări singulare, la scara designului est-european și internațional. În mod cert, acest demers inițiat în 1969 a „deschis” și a modelat calea către construirea unei istorii a designului în România pe care încercăm să o schițăm în cele ce urmează.

Apariția designului ca disciplină și dezvoltarea învățământului românesc de design, precum și practica designerilor în industrie se înscriu în problematica noțiunii de istorie recentă, designul (denumit la început „forme industriale sau estetică industrială”) fiind perceput ca un instrument al modernizării industriale a statului socialist. Eforturile de industrializare a României au rădăcini mai vechi. Necesitatea și strădania de a înființa în România un sistem de instruire în design, susținut de personalități ale artei și culturii care accentuau importanța democratizării artelor și a artelor decorative ca factor esențial al dezvoltării oricărei industrie, s-au manifestat încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Am identificat premise ale designului în artele decorative din România (1900–1944), care s-au vrut în sincronism cu cadrul european, a căror dezvoltare a avut loc într-un context marcat de efortul oficial de construire a identității naționale. De asemenea, manifestarea locală a ecurilor modernismului din perioada interbelică (promotor și inițiator al expoziției din 1924 fiind arhitectul Marcel Iancu) și efortul de industrializare a țării, în ideea de a depăși economia agrară, ocazionează încercări singulare de creație originală românească („primul automobil românesc”, produs în 1946 la Reșița, în uzinele industriașului ing. Nicolae Malaxa, după un proiect pentru caroserie semnat de arhitectul Stan Bortnowski).

Apariția învățământului superior de design în România și folosirea terminologiei adecvate se leagă de „deschiderea” pe care partidul comunist a permis-o timp de un deceniu (1964–1974). Ea a fost în conjuncție cu legitimarea profesiei de designer în România socialistă la care au contribuit eforturile arhitecților de educație modernistă, ale specialiștilor din domeniul artei și ale reprezentanților oficiali (ce au promovat noțiunea de design în relație directă cu industrializarea socialistă), convingși de necesitatea designului pentru industrie și calitatea vieții.

Astfel, apar Secția de Forme Industriale în cadrul Institutului de Arte Plastice „N. Grigorescu” din București (1969) și cea similară din Cluj (1971) precum și secții de design la liceele de artă din București și Timișoara (1969), ce

Schița unei istorii curajoase: de la Forme Industriale la Design în România socialistă (1969–1989)

preiau într-o formă adaptată programa de învățământ elaborată la Bauhaus și formează primele generații de designeri angajați în industria socialistă. Pentru învățământul românesc de design, momentul esențial este activitatea „constructiviștilor” de la Liceul de Arte Plastice Timișoara în perioada 1970–1974, dublată de activitatea Grupului *Sigma* (Constantin Flondor, Ștefan Bertalan, Doru Tulcan sunt cei mai proeminenți reprezentanți), adevărat vârf de lance și promotor al experimentelor pedagogice de tip Bauhaus.

La București, fondarea Secției de Forme industriale (denumită Design de către specialiștii din școală) în 1969 se datorează efortului susținut depus de un grup de practicieni pasionați, arhitecți și artiști, în special pictori, care au pregătit terenul și s-au format odată cu studenții: arh. Paul Bortnowski (el preda la secția de Scenografie de la Arte; primul șef de catedră al Secției de design, 1969–1974?); pictorii Ion Bitzan (profesor remarcabil și dedicat; inițial lector la Catedra de Scenografie de la Arte, titularizat la Forme Industriale în 1975; șef de catedră în perioada 1977–1990, apoi decan al Facultății de Arte Decorative și Design în perioada 1990–1997) și Vladimir Șetran; graficianul I. Hainoroc Constantinescu. Un loc aparte îl ocupă pictorul Ion Bitzan, recuperat recent din perspectiva neoavangardei, a conceptualismului și minimalismului internațional. Profesor eminent, cu o contribuție esențială în învățământul superior de design unde a predat și a coordonat lucrări de atelier și de diplomă, Ion Bitzan a marcat prin pedagogia sa numeroase generații de absolvenți. Grupului inițial de profesori i s-au adăugat în scurt timp arhitecții Anton (Tony) Dâmboianu (conf. arh. la Institutul de Arhitectură din București), Adrian Vișan (1971?, pasionat de design auto), iar apoi Vlad Calboreanu și Ion (Nelu) Popa.

[fig. 1–11]

Înființarea Secției de Forme Industriale la Facultatea de Arte Decorative din Institutul de Arte Plastice „Ioan Andreescu” de la Cluj-Napoca, tot la începutul anilor 1970, se leagă de pasiunea pentru design a primului șef de catedră, arhitectul de orientare funcționalistă Virgil Salvanu (1924–2017). El a condus atelierele, a predat cursuri de geometrie descriptivă și perspectivă, istoria designului și a mobilierului; a adunat nucleul de profesori de la celelalte specialități din cadrul IAP și Universității din Cluj-Napoca.

Învățământul superior de design era arondat Ministerului Industriei Ușoare (MIU), justificându-se astfel necesitatea și utilitatea profesiunii. Programa de învățământ s-a inspirat din modelul pedagogic creat la școala Bauhaus, fiind articulată pe studiul formei, iar tatonările perioadei de început, legate de tipul de învățământ (artistic, tehnic, de arhitectură) în care putea să funcționeze școala de design, reflectă problematica internațională.

2019 marks the anniversary of half a century since the birth of the first form of Romanian academic training in design. This effort opened up the road of design graduates towards a controlled practice of the profession (in the restrictive conditions imposed by the Communist Party’s ideology and by the centralized economy based on heavy industries), attempts to coagulate the branch and to create a professional identity, and even the (self)positioning, through individual attempts, in the Eastern European and international field of design. Certainly, this effort initiated in 1969 “opened up” and paved the road towards building a history of Romanian design, which we will try to outline in the following pages.

The appearance of design as a subject and the development of Romanian design training, and also the practice of the designers in industry are part of the problem of the notion of recent history, design (initially called “industrial forms” or “industrial aesthetics”) being perceived as an instrument of industrial modernization of the socialist state. The efforts to industrialize Romania have had older roots. The necessity and effort to create a Romanian system of training in design, supported by artistic and cultural personalities who stressed the importance of the democratization of the arts and the decorative arts as an essential factor in the development of any industry, appeared at the end of the 19th century. We have identified the premises of design in Romanian decorative arts (1900–1944), which tried to synchronize with the European tendencies, whose development took place in a context marked by an official effort to build a national identity. Likewise, the local manifestation of the echoes of Modernism from the inter-war period (the promoter and initiator of the 1924 exhibit was architect Marcel Iancu) and the effort to industrialize the country, to surpass the agrarian economy, create the possibility for attempts at original creation (“the first Romanian car,” produced in 1946 at Reșița, in the factory of engineer Nicolae Malaxa, based on a project by architect Stan Bortnowski).

The development of academic training in design in Romania and the use of adequate terminology are connected to the “opening” that the Communist Party allowed for a decade (1964–1974). It was linked to the legitimacy of the designer profession in Socialist Romania, through the efforts of Modernist architects, art specialists and official representatives (who promoted the concept of design directly related to socialist industrialization), convinced of the necessity of design for industry and quality of life.

Thus, the Department for Industrial Forms at the “N. Grigorescu” Institute in Bucharest (1969) and the one in Cluj (1971) appear, as well as design departments in art high schools in Bucharest and Timișoara (1969), which took the curriculum created by Bauhaus and trained the first

Outline of a Courageous History: From Industrial Forms to Design in Socialist Romania (1969–1989)

generation of designers working in socialist industry. For the Romanian design training, the essential moment is the activity of the “Constructivists” from the High School for the Arts in Timișoara, in 1970–1974, doubled by the activity of the *Sigma* group (Constantin Flondor, Ștefan Bertalan, Doru Tulcan are the most prominent representatives), a real spearhead and a promoter of Bauhaus pedagogical experiments.

[fig. 1–11]

In Bucharest, the creation of the Department for Industrial Forms (called Design by the specialists) in 1969 was a result of the efforts of a group of passionate practitioners, architects and artists, especially painters, who paved the way and trained alongside the students: architect Paul Bortnowski (he taught at the Department at Arts Scenography; the first head of the Department of Design, 1969–1974); painters Ion Bitzan (a remarkable and dedicated teacher, initially a lecturer at the Department of Scenography, tenured at Industrial Forms in 1975, head of the Department of Arts Scenography, 1977–1990, Dean of the Faculty of Decorative Arts and Design, 1990–1997) and Vladimir Șetran; artist I. Hainoroc Constantinescu. Ion Bitzan holds a special place, recently recuperated from the point of view of the international neo-avant-garde, conceptualism and minimalism. A brilliant teacher, with an essential contribution to academic design training, he taught and coordinated workshops and graduation papers; Ion Bitzan influenced generations of graduates through his pedagogy. The initial group of teachers was completed by architects Anton (Tony) Dâmboianu (architect and Associate Professor at the Architecture Institute in Bucharest), Adrian Vișan (1971, interested in automotive design), Vlad Calboreanu and Ion (Nelu) Popa.

The creation of the Department of Industrial Forms at the Faculty of Decorative Arts of the “Ioan Andreescu” Plastic Arts Institute in Cluj-Napoca at the beginning of the ’70s is connected to the passion for design of the first head of the department, functionalist architect Virgil Salvanu (1924–2017). He organized workshops, taught descriptive geometry and perspective, history of design and history of furniture; he brought together the core of teachers from other departments of the IAP and of the University of Cluj-Napoca.

Academic design training was supervised by the Ministry for Light Industry, thus justifying the necessity and utility of the profession. The curriculum was inspired by the pedagogic model created by the Bauhaus school, focused on the study of form; the initial attempts about the type of education (artistic, technical, architectural) in which the

50 Design UNArte.

O istorie vizuală a școlii de la București (1969-2019)

Organizator

Universitatea Națională de Arte București

Muzeul Național de Artă al României
24 oct.-29 nov. 2019

Coordonator proiect

Dinu Dumbrăviciu

Curatori

Mirela Duculescu

Cristina Sabău

Identitate vizuală

Radu Manelici

Design expoziție

Radu Manelici

Roland Kunst

Argument

Text: Mirela Duculescu

Configurarea unei istorii aprofundate a designului în România ridică întrebări simple și legitime, atât din partea specialiștilor și a profesioniștilor, cât și, probabil, din partea societății, destinatarul și utilizatorul căruia i se adresează designul. O interogație firească și pragmatică despre o profesie de prestigiu, cu impact social, se referă la istoria și funcționarea învățământului superior de design în România.

Modelată ca un jurnal de proces educațional având în centru, ca prim strat de lectură, școala-atelier, expoziția aniversează jumătate de secol de la nașterea primei forme de învățământ superior de design din România, în cadrul Institutului de Arte Plastice din București. Expunerea concentrează o explorare vizuală care își asumă natura inevitabil fragmentară și procesul de selecție determinate de precaritatea arhivelor și a istoriilor orale, consemnând în prim-plan o narațiune aparent liniară, construită pe un fundal socio-economic și politic schițat în context internațional.

În România regimului comunist (instaurat în 1945), apariția educației superioare în forme industriale (1969 la București/ 1971 la Cluj), sintagmă care desemna la nivel oficial ceea ce specialiștii numeau design, se înscrie în concepția statului socialist – potrivit căreia designul legitima industria și industrializarea. În paralel, viziunea fondatorilor învățământului de design (arhitecți și artiști conectați prioritar la educația modernistă) se înscrie în contextul frământărilor internaționale privind educația în designul modern. Aceasta a fost influențată de modelul pedagogic experimental dezvoltat la Bauhaus (1919-1933) – școala–creuzet ce a format artiști–ingineri

Posterul evenimentului 50 Design UNArte.
Design: Radu Manelici.

The poster for the event 50 Design UNArte.
Design: Radu Manelici.

50 Design UNArte:

A Visual History of the Bucharest School (1969-2019)

Organized by

The National University of Arts, Bucharest

National Museum of Art of Romania
24 Oct.-29 Nov. 2019

Project Coordinator

Dinu Dumbrăviciu

Curators

Mirela Duculescu

Cristina Sabău

Visual Identity

Radu Manelici

Exhibition Design

Radu Manelici

Roland Kunst

Argument

Text: Mirela Duculescu

Translated by Ioana Miruna Voiculescu

Configuring a more detailed history of Romanian design raises simple and legitimate questions both from specialists and professionals and, most likely, from society, the beneficiary and user of design. A natural and pragmatic inquiry into a prestigious profession, not least due to its social impact, focuses on the history and functioning of design higher education in Romania.

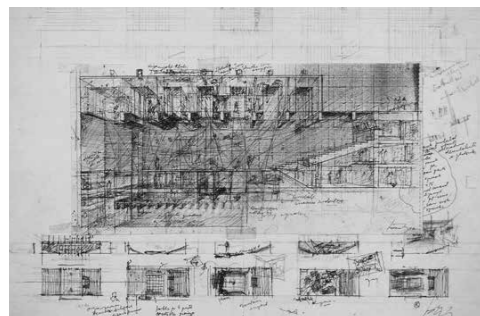
Assuming the shape of a journal documenting the educational process, with the school and studio at its center, as a first layer of interpretation, the exhibition celebrates half a century since the birth of the first form of design higher education in Romania, at the Institute of Fine Arts in Bucharest. The display concentrates a visual exploration that integrates the unavoidably fragmented nature and the selection process determined by the scarce archival material and oral histories as it tells, in the foreground, an apparently linear narrative against a socioeconomic and political background with an international dimension.

Under Romania's communist regime (installed in 1945), the emergence of higher education in industrial forms (in 1969 in Bucharest and 1971 in Cluj)—the official name for what specialists called design—was an integral part of the conception of the socialist state, according to which design would legitimize the industry and industrialization. Parallel to that, the vision of the founders of design education (architects and artists whose main connection was to modernist education) fell in line with international preoccupations about design education at that time. This vision was influenced by the Bauhaus experimental pedagogical model (1919-1933)—the school-crucible

vedere din expoziția „50 Design UNArte” O istorie vizuală a Școlii de la București (1969-2019).
Credite foto: Camil Iamandescu.

View from the exhibition „50 Design UNArte” A Visual History of the Bucharest School (1969-2019).
Photo credits: Camil Iamandescu.

Paul Bortnovski: arhitect. scenograf. profesor

La Sala Rotundă a Teatrului Național București, publicul român a avut ocazia să se întâlnească în 2019 – pentru prima oară într-un spațiu expozițional – cu opera arhitectului scenograf Paul Bortnovski.

Acest gest de prețuire pentru un mare artist se înscrie în preocupările constante ale Festivalului Național de Teatru de a face recurs la memoria valorilor românești. Se întregeste astfel, firesc, un ciclu dedicat operei marilor scenografi români – început în 2005 cu expoziția dedicată lui Vittorio Holtier și continuat cu focusuri expoziționale care i-au avut protagoniști pe Helmut Stürmer, Doina Levintza, Dragoș Buhagiar, Lia Manțoc.

„Este o datorie morală – pe lângă cea profesională - a unui festival național dedicat teatrului să repună în adevărată și justă lumină personalități artistice atât de complexe precum cele ale marilor scenografi ai artelor spectacolului. Evenimentul de față, dedicat unui artist fascinant precum Paul Bortnovski – unul dintre cei mai importanți și inspirați scenografi ai avangardei românești, dintr-o Școală de Arhitectură puternică – încheie cercul pe care l-am deschis în 2005.” Marina Constantinescu

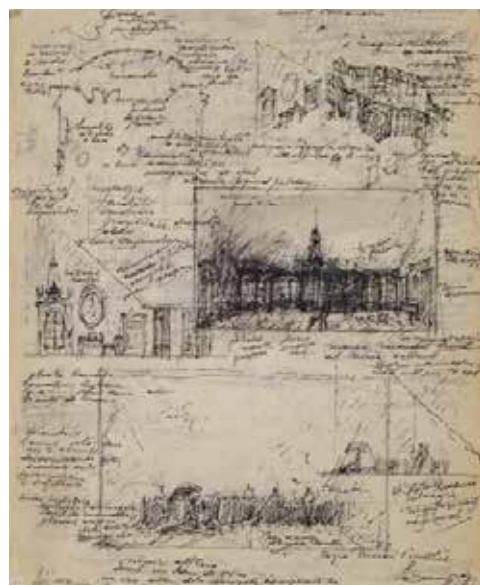
Creația lui Paul Bortnovski a marcat lumea teatrului, filmului, arhitecturii de teatru și a educației designului în România din a doua jumătate a secolului XX. Personalitate complexă, cu o adâncă modestie, el a încercat de-a lungul întregii sale cariere să găsească soluții simple tehnic, dar cu o profundă simțire.

Selecția artefactelor din expoziție – alese dintr-o vastă operă foarte dificil de calibrat – a fost făcută de fiul arhitectului, Vlad Bortnovski, care și-a propus crearea unui traseu emoțional menit să ajute privitorul să pătrundă în mintea și personalitatea acestui mare artist:

„Alegerea materialului, modul de a expune inspirat din unele decorații ale lui, „scenografia” sălii, au fost rodul unor conversații virtuale cu tatăl meu, trecut apoi prin scrutinul muncii de echipă cu curatorii festivalului și cu realizatorii punerii în operă.” Vlad Bortnovski

Pentru un creator, atelierul de lucru este un loc special: de cercetare, de retragere, de introspecție, de visare, de construcție a operei. Atelierul lui Paul Bortnovski este reconstituit la scara 1/1 în chiar centrul spațiului de expoziție: un spațiu intim, auster, favorabil creației. Pereții camerei tapetați cu biblioteca plină de cataloage de artă, schițe, fotografii și mici amintiri, sunt aduse în expoziție printr-un efect de *trompe l'oeil*. Planșeta de lucru, cu creioane, tocuri, rigle (însemnele unui arhitect-artist plastic), luminată de veioza de lucru simplă, de aramă (creație personală) – își găsește și ea locul firesc în atelier. Spiritul său inventiv, de o logică plastică surprinzătoare, a fost sursa de inspirație pentru panotajele de pe pereții laterali. Panouri de tablă zincată pe care sunt atașate cu magneți schițele originale ale scenografului completează atmosfera Universului Bortnovski. Simplitate, esență și inventivitate.

Expoziția „Paul Bortnovski: arhitect. scenograf. profesor.” a fost deschisă pe întreaga durată a Festivalului Național de Teatru 2019.

subREAL. Serving Art Again

Curator
Ami Barak

Text: Gabriela Robeci

Galeria Triade Timișoara
18.09–25.10.2019

Abstract

Expoziția *Serving Art Again* este organizată în cadrul Bienalei Art Encounters 2019 și are loc la Galeria Jecza, Timișoara. Lucrările sunt ale grupului SubREAL și au legătură cu reconfigurarea arhivei revistei Arta în instalații ce demontează ideea de lucrare de artă, punând accentul pe practica de documentare fotografică.

The exhibition *Serving Art Again* is organized as a part of the 2019 Art Encounters Biennial and takes place at the Jecza Gallery in Timișoara. The works belong to the group entitled SubREAL and they are connected to the reconfiguration of the Arta Magazine archive in installations that deconstruct the idea of art, focusing on the practice of photographic documentation.

Mitologii (și ziduri)

Mitologii

Text
Răzvan Boar

Expoziție de artă românească contemporană, organizată la Centrul Cultural Neumünster din Luxemburg 2-15 aprilie 2019

Deschid laptopul, intru în partiția D și accesez un folder cu imagini și text, care se numește «expo Luxemburg». Prima imagine peste care-mi cade privirea, *Saltul in vid_2mic cu insert iarna*, însoțește colajul digital rezultat în urma vizitelor lui Iosif Király în Oltenia, în perioade și anotimpuri diferite. Se distinge ușor împărțirea pe din două a imaginii, cu peretele înalt din beton armat în stânga și cerul răsfrânt în apă, backgroundul antitetic plus săritorii în dreapta.

Văd mai apoi, un jpg care are, în mod surprinzător, tonuri apropiate de griuri și albastru și o compoziție asemănătoare celei descrise mai sus. În legendă citesc: *Structures*, iar obiectele reprezentate sunt parte a instalației *Apocalypse/Beatus*, realizată de Arantxa Etcheverria. Sunt intrigat de această asemănare, ce răzbate în ciuda principiilor diferite care au generat cele două imagini.

Despre mitul religios, cel al artei, al Europei unite, al maestrului, scrisesem în urmă cu patru luni, în textul ce a însoțit expoziția intitulată „Mitologii”, deschisă în capela Abației Neumünster din Luxemburg. La acel moment, recunosc, mi se părea că nu-i nimic mai diferit decât o lucrare semnată Iosif Király și alta aparținându-i Arantxei Etcheverria sau lui Petru Lucaci. Acum însă, la o oarecare distanță de la evenimentul ce a adus împreună lucrări semnate de Arantxa Etcheverria, Petru Lucaci, Ioana Stanca, Adrian Dan, Gili Mocanu, Aurora Király, Iosif Király și Radu Pandele văd legăturile, similitudinile, din imaginile care se aștern în fața mea. Sunt convins că în mintea mea s-a activat acel proces al recunoașterii tiparelor (*pattern recognition*) fiindcă ‘văd’, în “Podium-Platform”, dipticul lui Gili Mocanu, elemente prezente și-n lucrările celorlalți. Ziduri, pereți, structuri pe verticală, pseudo-arhitecturi par a uni aceste lucrări, la fel de mult poate, ca ideea de mit.

Ioana Stanca, *Sand*, 180x160, pastel, carbune, ata pe panza, 2015
Prin amabilitatea Răzvan Boar.

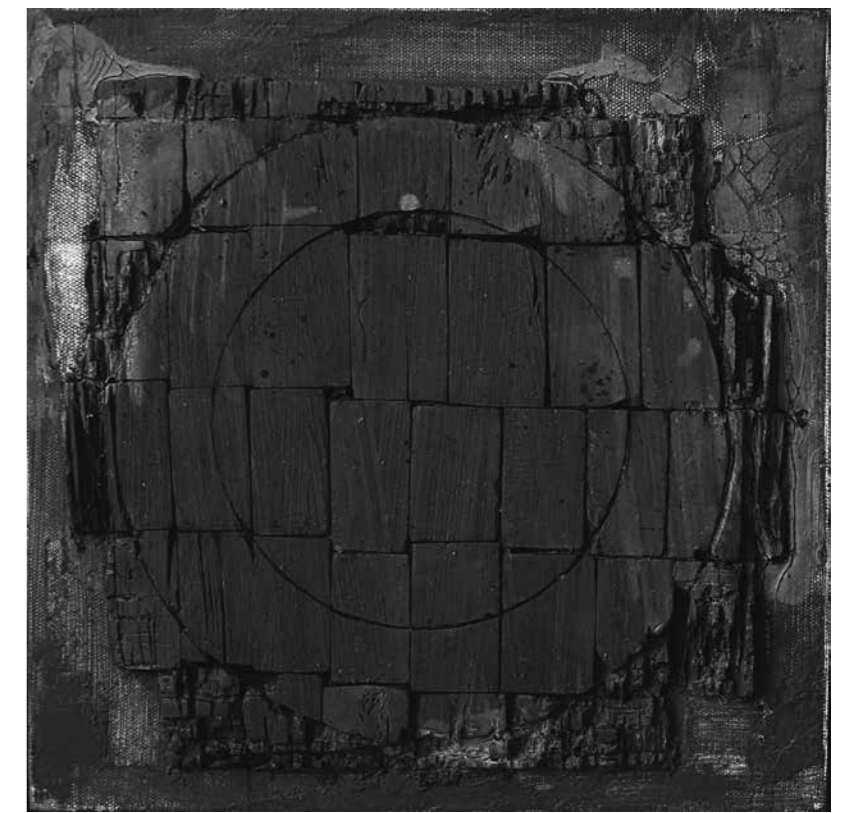
Ioana Stanca, *Sand*, 180x160, pastel, carbune, ata pe panza, 2015
Courtesy of Răzvan Boar.

Mythologies (and Walls)

Mythologies

Translated by
Rareș Grozea

Contemporary Romanian art exhibition, at the Neumünster Abbey Cultural Exchange Center, Luxembourg 2-15 April 2019

I turn on my laptop, go into D drive, and open a folder titled expo Luxemburg containing images and text. The first image I notice, *Saltul in vid_2mic cu insert iarna*, complements the digital collage made after Iosif Király's visits in Oltenia, which took place at different times and in different seasons. The image is clearly divided into two sections: the tall concrete wall on the left and on the right a sky reflected in water, the contrasting background, and the leapers.

I then see a .jpg that has, surprisingly, grey and blue hues and a composition similar to the one described above. The caption reads *Structures*, and the objects represented are part of the installation *Apocalypse/Beatus*, made by Arantxa Etcheverria. I am interested in this similarity that comes through despite the very different principles by which the two images were produced.

I had written about religious myth, the myth of art, of a united Europe, and of the master four months before, in the text for the *Mythologies* exhibition in the chapel of Neumünster Abbey, Luxembourg. At that point, I admit, I thought nothing could be more different than a work by Iosif Király from one by Arantxa Etcheverria or Petru Lucaci. Now, however, a while after the event that brought together works by Arantxa Etcheverria, Petru Lucaci, Ioana Stanca, Adrian Dan, Gili Mocanu, Aurora Király, Iosif Király, and Radu Pandele, I can see the links and similarities between the works I have before me. I'm convinced that a process of pattern recognition is now at work inside my head, as I “see” in Gili Mocanu's diptych *Podium-Platform* elements present in the others' works. Walls, vertical structures, and pseudo-architectures seem to unite these works just as much as the concept of myth.

From this perspective, the dense blackness in Petru Lucaci's painting – his personal response to the need to renew painterly language

Petru Lucaci, *Clarobscur*. Cărbune pe pânză, 32 x 32cm.
Prin amabilitatea Răzvan Boar.

Peter Lucaci, *Chiaroscuro*. Coal on canvas, 32 x 32cm.
Courtesy of Răzvan Boar.